

Uruguayská fotbalová senzace: Na olympiádu do Paříže připluli třetí třídou, vraceli se jako králové

4.8.2023 - Luboš Brabec | Česká olympijská

Málokterý olympijský fotbalový turnaj skončil tak překvapivě, jako ten v Paříži v roce 1924.

Byl vlastně první globální akcí, nultým světovým šampionátem – v tom smyslu, že se ho účastnily země ze čtyř kontinentů. Vedle tradičních evropských účastníků to byly i Turecko, Egypt, USA a Uruguay.

Při tehdejších omezených komunikačních možnostech i malém počtu mezistátních utkání (např. Československo v roce 1923 odehrálo pouhé čtyři reprezentační duely) neměly jednotlivé týmy velký přehled o kvalitách soupeřů. Zvláště těch ze vzdálenějších krajů. Jihoamerické země sice od roku 1916 hrály Copa América, ale koho v Evropě to zajímalo?

Proto když do Paříže lodí přicestoval uruguayský tým, nikdo s ním příliš nepočítal. Možná ani samotní hráči netušili, co předvedou. Soupeře totiž také neznali, protože až teď poprvé putovali na jiný kontinent, do té doby většina jejich zahraničních zkušeností spočívala v cestách do sousední Argentiny.

Do Paříže se vydali hodně skromně. Zámořskou lodí Desirade, na palubě třetí třídy. Ale k fotbalové misi přistupovali velmi zodpovědně – vedle trenéra měli i lékaře, maséra a fyzioterapeuta. Mužstvo vítězů poslední Copy Amériky se ubytovalo ve vile na předměstí a nenechalo se rušit lákadly francouzské metropole.

V prvním utkání je čekal stát zvaný Království Srbů, Chorvatů a Slovinců, pozdější Jugoslávie. Balkánci vyslali na úvodní uruguayský trénink dva špehy, aby měli aspoň nějaké informace, ale soupeř lest snadno prokoukl. Hráči si rozdali pár pokynů a začali se předhánět, kdo se bude chovat jako větší nemehlo. Trénink byl plný zkažených přihrávek, střel vysoko nad bránu, nemotorných hlaviček. „Z nich velký strach mít nemusíme,“ měli jasno Balkánci.

Výsledek utkání? 7:0 pro Uruguay! Rázem se jihoameričtí hráči stali senzací turnaje. Zatímco na jejich první utkání byly zvědavé tři tisícovky diváků, na druhý duel s USA (3:0) už jich přišlo přes deset tisíc. To ani premiéra domácí Francie nenalákala tolik lidí. „Evropané podruhé objevili Ameriku, tentokrát fotbalovou,“ psal dobový tisk.

Uruguayci hráli moderní, technický fotbal plný kliček a krátkých přihrávek. Po hřišti běhal míč, ne hráči. Oproti upracovanému evropskému pojetí to byl jako zážitek z jiného světa. A jak se z gólů uměli radovat! „Nikdy bych nevěřil, že fotbal jde hrát s takovou virtuozitou,“ žasl španělský reportér Enrique Carcellac. „Oni hrají šachy nohama.“

Nejvíce pozornosti poutal dvaadvacetiletý záložník José Leandro Andrade. Nejen kousky na hřišti, ale i tím, že byl černoch. Evropané v té době neměli příliš příležitostí vidět na vrcholové úrovni sportovce tmavé pleti, a tenhle byl navíc fotbalista.

Ve čtvrtfinále Uruguay narazila na domácí výběr a znovu to byla jednoznačná záležitost. Francouzi odešli poraženi poměrem 1:5, úvodní gól inkasovali už ve 2. minutě.

Nejtěsnější byl semifinálový duel s Nizozemskem. Jihoameričané zvítězili 2:1 gólem z pokutového kopu v 81. minutě. Nizozemcům se to samozřejmě nelíbilo, mohutně proti nařízené penaltě protestovali, ale ničeho tím nedosáhli. Uruguayci si aspoň vymínili, že finále nebude pískat původně určený sudí z Nizozemska. Nedělali si iluze, že by zápas řídil nestranně.

Soupeřem v boji o zlaté medaili byli Švýcaři. Také zajímavý tým. Ani jim nikdo před turnajem příliš nevěřil, nejméně pak vlastní funkcionáři. Zaplatili jim hotel pouze na deset dnů (klasická olympijská vesnice ještě neexistovala, byla to spíš kolonie mladých dřevěných domků) a hromadnou zpáteční jízdenku. Obě rezervace pak na poslední chvíli museli rušit a vyměnit za nové.

Pařížský stadion Colombes byl vyprodaný do posledního místa, údajně se na něj vtěsnalo až šedesát tisíc lidí. A ti opět viděli skvělé uruguayské představení. Dechberoucí fotbal skončil vítězstvím 3:0.

Nadšení fanoušci po závěrečném hvizdu házeli na hřiště květiny a klobouky a noví olympijští vítězové se odvděčili tím, že po atletické dráze oběhli celý stadion a mávali tribunám na pozdrav. Stal se z toho rituál, který na velkých turnajích vydržel až do dob, než všesportovní stadiony nahradily fotbalové arény bez atletické dráhy. V Jižní Americe se mu dodnes říká Vuelta olímpica.

Stejně tak se tam stále připomíná 9. červen jako den, kdy jihoamerický fotbal vstoupil na světové jeviště. Byl to jeho první velký úspěch, a zdaleka ne poslední.

„Tento typický evropský sport našel nového mistra,“ konstatoval po pařížském triumfu Uruguaye známý italský list Gazzetta dello Sport. „Našel ho v zemi, kterou před deseti roky skoro nikdo neznal.“

Evropa musela přijmout skutečnost, že populární sport se z anglické kolébky úspěšně rozšířil nejen na kontinent, ale i dalekého zámorí. Malý jihoamerický stát si vládu na světovém fotbale ještě nějaký čas udržel. Vyhrál i následující olympijský turnaj v Amsterdamu, tentokrát jeho největším soupeřem byl rival z Argentiny, kterého zdolal až v opakovaném finálovém utkání.

O dva roky později pak Uruguayci ovládli první mistrovství světa. U všech úspěchů byl opěvovaný míčový kouzelník Andrade, jenž bývá považovaný za první globální hvězdu. Minimálně na dvou hlavních fotbalových kontinentech bylo jeho jméno proslulé.

To už bylo v době, kdy se mezinárodní fotbal začal rozcházet s olympijským hnutím. Turnaj v Amsterdamu byl posledním, který se dal považovat za plnohodnotnou fotbalovou akci pod pěti kruhy. FIFA chtěla svůj šampionát, který by měla plně pod kontrolou, a především se jí nepozdával přístup MOV, kvůli němuž nemohli na olympijských hrách startovat profesionálové. A těch od dvacátých let všude přibývalo.

Olympijský fotbal si pak prošel několika etapami a hledáním nové identity. Nejprve na něm opravdu směli hrát pouze amatéři, čehož v dobách studené války využívaly zejména komunistické země, kde sportovci oficiálně profesionály nebyli. V letech 1952 až 1980 jim patřily všechny tituly – podělily se o ně Maďarsko, Jugoslávie, Sovětský svaz, Polsko, NDR a Československo.

Od Los Angeles 1984 byl statut fotbalového olympionika upraven tak, že na turnaji směli hrát i profesionálové, kteří ještě neshráli na světovém šampionátu. V Soulu v roce 1988 se proto představili například pozdější mistři světa Romário, Bebeto, Jürgen Klinsmann nebo Thomas Hässler.

O čtyři roky později v Barceloně prvně hráli pouze fotbalisté mladší 23 let. Později byl v každém týmu povolen i start tří starších hráčů. Naopak bez jakýchkoli restrikcí se hraje turnaj žen, který se do olympijského programu dostal v roce 1996.

<https://www.olympijskym.cz/article/uruguayska-fotbalova-senzace-na-olympiadu-do-parize-pripluli-treti-tridou-vraceli-se-jako-kralove>